

**BOSHLANG'ICH SINFLARDA NEMIS TILI O'QITISHDA UCHRAYDIGAN
MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH USULLARI****Turonboyeva Xilola Erkiyor qizi****Chirchiq davlat pedagogika universiteti****Turizm fakulteti****Nemis tili kafedrası o'qituvchisi****Elektron pochta: hilolaerkiyorovna@mail.com**<https://doi.org/10.5281/zenodo.20656691>**ANNOTATSIYA**

Mazkur maqolada boshlang'ich sinflarda nemis tilini o'qitish jarayonida uchraydigan asosiy metodik, psixologik va lingvistik muammolar hamda ularni samarali bartaraf etish usullari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Boshlang'ich ta'lim bosqichida xorijiy tilni o'qitish o'quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlari bilan bevosita bog'liq bo'lib, ushbu jarayonda motivatsiya, talaffuz, lug'at boyligini shakllantirish, grammatik materiallarni o'zlashtirish hamda kommunikativ muhit yaratish muhim omillar sifatida namoyon bo'ladi. Maqolada nemis tilini o'qitishda o'quvchilarning qiziqishini oshirish, dars samaradorligini ta'minlash va til ko'nikmalarini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar hamda interaktiv metodlarning ahamiyati asoslab berilgan.

Shuningdek, boshlang'ich sinflarda nemis tili darslarida uchraydigan muammolar — til muhiti yetishmasligi, nutqiy to'siqlar, motivatsiyaning sustligi, fonetik qiyinchiliklar hamda individual farqlar masalasi atroflicha yoritilgan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, o'yin texnologiyalari, multimedia vositalari, kommunikativ yondashuv va differensial ta'lim metodlaridan foydalanish nemis tilini samarali o'qitishda muhim omil hisoblanadi.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, nemis tili, xorijiy til o'qitish, metodik muammolar, kommunikativ yondashuv, motivatsiya, interaktiv metodlar, fonetik ko'nikma, lug'at boyligi, innovatsion texnologiyalar.

KIRISH. Bugungi globallashuv davrida xorijiy tillarni o'rganish zamonaviy ta'lim tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. Xususan, boshlang'ich sinflardan boshlab nemis tilini o'qitish o'quvchilarda til ko'nikmalarini erta shakllantirish hamda kelgusida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli xorijiy tillarni, jumladan, nemis tilini samarali o'qitish masalasi dolzarb pedagogik muammolardan biri hisoblanadi.

Boshlang'ich ta'lim bosqichi o'quvchilarning psixologik va intellektual rivojlanishida muhim davr bo'lib, aynan shu bosqichda til materiallarini tezroq o'zlashtirish imkoniyati yuqori bo'ladi. Biroq nemis tilini o'qitish jarayonida til muhiti yetishmasligi, talaffuzdagi qiyinchiliklar, lug'at boyligining cheklanganligi, grammatik materiallarni tushunishdagi murakkabliklar kabi muammolar uchrab turadi. Shuningdek, darslarning bir xil metod asosida olib borilishi o'quvchilarning tilga bo'lgan qiziqishi va motivatsiyasining pasayishiga olib kelishi mumkin.

Shu sababli boshlang'ich sinflarda nemis tilini o'qitishda o'quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda interaktiv metodlar, o'yin texnologiyalari, multimedia vositalari hamda kommunikativ yondashuvlardan foydalanish muhim hisoblanadi. Bunday yondashuvlar o'quvchilarning tilga bo'lgan qiziqishini oshirish, lug'at boyligini rivojlantirish va nutqiy faolligini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Mazkur maqolaning maqsadi — boshlang‘ich sinflarda nemis tili o‘qitish jarayonida uchraydigan muammolarni aniqlash, ularning sabablarini tahlil qilish hamda samarali bartaraf etish usullarini ilmiy jihatdan yoritishdan iborat.

MUHOKAMA VA NATIJALAR. Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, boshlang‘ich sinflarda nemis tilini o‘qitish jarayonida uchraydigan muammolar ko‘pincha o‘quvchilarning yosh xususiyatlari, psixologik tayyorgarligi hamda til muhiti bilan bog‘liq omillar ta‘sirida yuzaga keladi. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari uzoq vaqt davomida bir xil faoliyat bilan shug‘ullanishga qiynalganligi sababli dars jarayonida qiziqarli va interaktiv metodlardan foydalanish muhim hisoblanadi. Agar dars faqat an‘anaviy tushuntirish usuli asosida olib borilsa, o‘quvchilarda xorijiy tilga bo‘lgan qiziqish pasayishi va motivatsiya sustlashishi mumkin.

Tadqiqot natijalaridan ma‘lum bo‘ladiki, nemis tilini o‘qitishda fonetik qiyinchiliklar asosiy muammolardan biri sifatida namoyon bo‘ladi. Nemis tilidagi ayrim tovushlarning o‘zbek tilida mavjud emasligi, so‘z urg‘usi hamda talaffuz qoidalarining murakkabligi boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida nutqiy to‘siqlarni yuzaga keltiradi. Ayniqsa, umlaut tovushlari (*ä, ö, ü*), uzun va qisqa unlilar, shuningdek, ayrim undosh birikmalarining talaffuzi o‘quvchilar uchun qiyinchilik tug‘diradi. Ushbu muammoni bartaraf etishda audio materiallar, qo‘shiqlar, talaffuz mashqlari hamda o‘yin asosidagi fonetik topshiriqlardan foydalanish samarali natija beradi.

Shuningdek, lug‘at boyligini shakllantirish bilan bog‘liq muammolar ham tez-tez uchraydi. Boshlang‘ich yoshdagi o‘quvchilar yangi so‘zlarni tez eslab qolgan bo‘lsalar-da, muntazam takrorlash bo‘lmaganda ularni tez unutish holati kuzatiladi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, yangi leksik birliklarni rasmlar, kartochkalar, mavzuli o‘yinlar va kundalik kommunikativ vaziyatlar asosida o‘rgatish ularning xotirada uzoq muddat saqlanishiga yordam beradi. Ayniqsa, vizual vositalar va multimedia texnologiyalaridan foydalanish boshlang‘ich sinf o‘quvchilari uchun samarali pedagogik vosita sifatida namoyon bo‘ladi.

Kommunikativ yondashuv asosida tashkil etilgan darslar o‘quvchilarning nemis tiliga bo‘lgan qiziqishini oshirishda muhim ahamiyat kasb etishi aniqlandi. Rolli o‘yinlar, dialoglar, savol-javob mashqlari va guruhli topshiriqlar o‘quvchilarni faol muloqotga jalb qiladi hamda yangi til birliklarini amaliy qo‘llash imkonini yaratadi. Bu esa o‘quvchilarning nutqiy faolligini rivojlantirish va kommunikativ kompetensiyasini shakllantirishga xizmat qiladi.

Bundan tashqari, tadqiqot davomida differensial yondashuvning ham muhim ahamiyatga ega ekanligi kuzatildi. Har bir o‘quvchining tilni o‘zlashtirish darajasi, qiziqishi va psixologik xususiyatlari turlicha bo‘lganligi sababli o‘qituvchi individual yondashuvni qo‘llashi zarur. Qobiliyati yuqori o‘quvchilarga murakkabroq topshiriqlar berish, o‘zlashtirish darajasi sustroq bo‘lgan o‘quvchilar bilan esa qo‘shimcha mashqlar tashkil etish ta‘lim samaradorligini oshiradi.

Natijalar asosida shuni aytish muminki, boshlang‘ich sinflarda nemis tilini samarali o‘qitish uchun o‘quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olish, darslarda interaktiv metodlardan foydalanish, tilga oid sun‘iy kommunikativ muhit yaratish hamda motivatsiyani muntazam rag‘batlantirib borish muhim hisoblanadi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar, multimedia vositalari va innovatsion metodlarning qo‘llanilishi esa ta‘lim sifatini oshirish bilan birga o‘quvchilarning nemis tiliga bo‘lgan ijobiy munosabatini shakllantirishga xizmat qiladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, boshlang‘ich sinflarda nemis tilini o‘qitish jarayoni o‘ziga xos pedagogik, psixologik va metodik xususiyatlarga ega bo‘lib, ushbu bosqichda uchraydigan muammolarni o‘z vaqtida aniqlash va samarali bartaraf etish ta‘lim sifati hamda natijadorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Boshlang‘ich yoshdagi o‘quvchilarning yosh va psixologik

xususiyatlarini inobatga olgan holda tashkil etilgan darslar ularning xorijiy tilni o'zlashtirish jarayonini sezilarli darajada yengillashtiradi.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, boshlang'ich sinflarda nemis tilini o'qitishda eng ko'p uchraydigan muammolar qatoriga til muhiti yetishmasligi, fonetik qiyinchiliklar, lug'at boyligining cheklanganligi, grammatik materiallarni o'zlashtirishdagi murakkabliklar hamda motivatsiyaning sustligi kiradi. Ayniqsa, nemis tilidagi ayrim tovushlarning o'zbek tilida mavjud emasligi, artikl va grammatik kategoriyalarning murakkabligi o'quvchilarda muayyan qiyinchiliklarni yuzaga keltiradi. Shu sababli mazkur muammolarni bartaraf etishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion metodlardan foydalanish zarurati yuzaga keladi.

Shuningdek, interaktiv metodlar, kommunikativ yondashuv, o'yin texnologiyalari, multimedia vositalari hamda differensial ta'lim elementlaridan foydalanish boshlang'ich sinf o'quvchilarining nemis tiliga bo'lgan qiziqishini oshirishi hamda ularning til ko'nikmalarini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatishi aniqlandi. Ayniqsa, qo'shiqlar, videomateriallar, rolli o'yinlar va ko'rgazmali vositalar orqali tashkil etilgan mashg'ulotlar o'quvchilarning yangi leksik birliklarni osonroq o'zlashtirishiga yordam beradi.

Bundan tashqari, tadqiqot natijalari boshlang'ich ta'lim bosqichida o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ta'limni tashkil etish muhim ekanligini ko'rsatdi. Har bir o'quvchining bilim darajasi, qiziqishi va o'zlashtirish sur'ati turlicha bo'lganligi sababli differensial yondashuvni qo'llash ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Kelgusida boshlang'ich sinflarda nemis tilini o'qitish metodikasini yanada takomillashtirish, innovatsion texnologiyalar hamda raqamli ta'lim vositalaridan keng foydalanish xorijiy til ta'limi sifatini oshirishga yordam beradi. Shu bilan birga, o'qituvchilarning metodik kompetensiyasini rivojlantirish, darslarda zamonaviy interaktiv metodlarni keng qo'llash ham dolzarb vazifalardan biri bo'lib qoladi.

Mazkur tadqiqot natijalari boshlang'ich sinflarda nemis tilini samarali o'qitish metodlarini takomillashtirish, uchraydigan muammolarni kamaytirish hamda o'quvchilarda xorijiy tilga nisbatan ijobiy motivatsiyani shakllantirishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Jalolov J. J. *Chet til o'qitish metodikasi*. – Toshkent: O'qituvchi, 2012.
2. Saydaliev S. *Chet tillarni o'qitish metodikasi*. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2010.
3. Passov E. I. *Kommunikativniy metod obucheniya inostrannomu yazyku*. – Moskva: Prosveshcheniye, 2010.
4. Harmer J. *The Practice of English Language Teaching*. – London: Pearson Education Limited, 2007.
5. Richards J. C., Rodgers T. *Approaches and Methods in Language Teaching*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2014.
6. Nation I. S. P. *Learning Vocabulary in Another Language*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001.
7. Thornbury S. *How to Teach Vocabulary*. – London: Pearson Education, 2002.
8. Azimov E. G., Shchukin A. N. *Noviy slovar metodicheskix terminov i ponyatiy (teoriya i praktika obucheniya yazykam)*. – Moskva: IKAR, 2009.
9. Hymes D. *Communicative Competence*. – London: Penguin Books, 1972.
10. Zimnyaya I. A. *Pedagogicheskaya psixologiya*. – Moskva: Logos, 2004.
11. Makhkamova G. T. *Innovatsion pedagogik texnologiyalar*. – Toshkent: Fan, 2015.

12. Safarov Sh. *Pragmalingvistika*. – Toshkent: Akademnashr, 2008.
13. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
14. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining xorijiy tillarni o‘qitishni rivojlantirishga oid qaror va farmonlari. – Toshkent, 2021.